

ІСТОРИКО-ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ СПІВРОБІТНИЦТВА МІЖНАРОДНОГО ВАЛЮТНОГО ФОНДУ ТА УКРАЇНИ В РОЗРІЗІ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ

Студінський В. А.,
Рошкар К. М.

У статті зроблено спробу простежити історичний шлях співпраці України та Міжнародного валютного фонду з початку 1990-х, коли Україна здобула незалежність, до сьогоднішнього дня. Мета діяльності Міжнародного валютного фонду була визначена в статті I Статуту Фонду і полягає в сприянні: міжнародному валютному співробітництву; розширенню та збалансованому зростанню міжнародної торгівлі; стабільності обмінного курсу, підтримання належного обміну між учасниками; створенню багатосторонньої системи платежів стосовно поточних операцій між членами та усунення валютних обмежень, що перешкоджають зростанню світової торгівлі; скороченню термінів та ступеню неєрівноваженості платіжних балансів учасників. Головним завданням співпраці України з Міжнародним валютним фондом є фінансова підтримка та розвиток економіки в цілому, а також перебудови її з планово-адміністративного типу на ринковий. До того ж, Україна з 2014 року переживає складний період в умовах військового конфлікту з Російською Федерацією, а також втратою частини своїх територій, які грали відповідну економічну роль в житті країни. Міжнародний валютний фонд став основним донором у такій складній обстановці.

Міжнародний валютний фонд є унікальною організацією в світі по кількості та різноманітності складу країн-членів, зберігаючи при цьому статус кредитора останньої інстанції в разі виникнення фінансових криз. Міжнародний валютний фонд надає кредити в іноземній валюті державам-членам для двох цілей: для покриття дефіциту платіжного балансу, (фактично для поповнення офіційних валютних резервів) та для підтримки макроекономічної стабілізації та структурної перебудови економіки (кредитування бюджетних витрат урядів). В результаті дослідження, автори прийшли до висновку, що співпраця України з МВФ мала кілька історичних етапів, який характеризується своєю специфікою і особливостями. Також співпраця України та Міжнародного валютного фонду має як позитивні, так і негативні моменти. Та разом з тим, без такої співпраці Україні важко, а часто й неможливо, утримувати свій платіжний баланс, що спонукає країну продовжувати спільну роботу з цією поважною світовою інституцією.

Ключові слова: Міжнародний валютний фонд, Україна, співпраця, запозичення, фінансові ресурси, платіжний баланс, кредитні програми.

ІСТОРИКО-ЭКОНОМИЧЕСКИЙ АНАЛИЗ СОТРУДНИЧЕСТВА МЕЖДУНАРОДНОГО ВАЛЮТНОГО ФОНДА И УКРАИНЫ В РАЗРЕЗЕ СОВРЕМЕННЫХ ВЫЗОВОВ

Студинский В. А.
Рошкар К. М.

В статье осуществлена попытка проследить исторический путь сотрудничества Украины и Международного валютного фонда в период начала 1990-х годов, когда Украина обрела независимость, до современности. Цель деятельности Международного валютного фонда была определена в статье 1 Устава Фонда и заключается в содействии: международному валютному сотрудничеству; расширению и сбалансированному росту международной торговли; стабильности обменного курса, поддержанию надлежащего обмена между участниками; созданию многосторонней системы платежей относительно текущих операций между членами и устранения валютных ограничений, препятствующих росту мировой торговли; сокращению сроков и степени неуравновешенности платежных балансов участников. Главной задачей сотрудничества Украины с Международным валютным фондом является финансовая поддержка и развитие экономики в целом, а также перестройка ее с планово-административного типа на рыночный. К тому же, Украина с 2014 года переживает сложный период в условиях военного конфликта с Российской Федерацией, а также потерей части своих территорий, которые исполняли соответствующую экономическую роль в жизни страны. Международный валютный фонд стал основным донором в такой сложной обстановке.

Международный валютный фонд является уникальной организацией в мире по количеству и разнообразию состава стран-членов, сохраняя при этом статус кредитора последней инстанции в случае возникновения финансовых кризисов. Международный валютный фонд предоставляет кредиты в иностранной валюте государствам-членам для двух целей: для покрытия дефицита платежного баланса, (фактически для пополнения официальных валютных резервов) и для поддержания макроэкономической стабилизации и структурной перестройки экономики (кредитование бюджетных расходов правительств). В результате исследования, авторы пришли к выводу, что у сотрудничества Украины с МВФ было несколько исторических этапов, которые характеризуются своей спецификой и особенностями. Также сотрудничество Украины и Международного валютного фонда имеет как положительные, так и отрицательные моменты. Но вместе с тем, без такого сотрудничества Украине трудно, а часто и невозможно, содержать платежный баланс, это побуждает страну продолжать совместную работу с этой важной мировой институцией.

Ключевые слова: *Международный валютный фонд, Украина, заимствования, сотрудничество, финансовые ресурсы, платежный баланс, кредитные программы.*

HISTORICAL AND ECONOMIC ANALYSIS OF COOPERATION BETWEEN THE INTERNATIONAL MONETARY FUND AND UKRAINE IN THE CONTEXT OF MODERN CHALLENGES

Studinski Volodymyr,
Roshkar Karina

The article an attempt was made to trace the historical path of cooperation between Ukraine and the International Monetary Fund from the early 1990s, when Ukraine gained independence, to the present. The purpose of the International Monetary Fund's activity has been defined in Article I of the Fund's Statute and is to promote: international monetary cooperation; expansion and balanced growth of international trade; exchange rate stability, maintenance of proper exchange between participants; the creation of a multilateral system of payments for current transactions between members and the elimination of currency restrictions that impede the growth of world trade; reduction of terms and degree of imbalance of participants' balance of payments. The main task of Ukraine's cooperation with the International Monetary Fund is financial support and development of the economy as a whole, as well as its restructuring from a planned administrative type to a market one. In addition, Ukraine has been experiencing a difficult period since 2014 in the context of military conflict with the Russian Federation, as well as the loss of part of its territories that played an appropriate economic role in the country's life. The International Monetary Fund has become a major donor in such a difficult environment.

The International Monetary Fund is a unique organization in the world in the number and diversity of member countries, while maintaining the status of a lender of last resort in the event of financial crises. The International Monetary Fund provides foreign currency loans to Member States for two purposes: to cover the balance of payments deficit (actually to replenish official foreign exchange reserves) and to support macroeconomic stabilization and structural adjustment of the economy (lending to government budget expenditures). As a result of the study, the authors concluded that Ukraine's cooperation with the IMF had several historical stages, characterized by its specificity and peculiarities. Also, cooperation between Ukraine and the International Monetary Fund has both positive and negative points. At the same time, without such cooperation, it is difficult, and often impossible, for Ukraine to maintain its balance of payments, forcing the country to continue working together with this reputable world institution.

Key words: *International Monetary Fund, Ukraine, cooperation, borrowing, financial resources, balance of payments, credit programs.*

JEL Classification: *G20, F33-34, N20, O19*

Актуальність теми дослідження. В даний історичний період співпраця України з Міжнародним валютним фондом має пріоритетне значення порівняно з іншими міжнародними фінансовими інституціями. За весь період співпраці з Міжнародним валютним фондом Україна отримала 8,2 мільярдів доларів США. Ця сума практично ідентична тій, яку Фонд виділив Греції для подолання наслідків економічної кризи (9 млрд. дол. США).

Однак, тривала співпраця нашої країни з МВФ має неоднозначні наслідки для вітчизняної фінансової системи. Так, надходження фінансових ресурсів від Міжнародного валютного фонду дає можливість стабілізувати критичні показники, зокрема підвищити рівень золотовалютних резервів центрального банку, задовольнити нагальні бюджетні потреби. Водночас, зростаюча залежність України від МВФ може мати вкрай негативні наслідки для вітчизняного економічного та політичного суверенітету. Співпраця України з Міжнародним валютним фондом сьогодні ускладнена тим, що перед українським урядом постала дилема: існує необхідність у фінансуванні економіки Міжнародним валютним фондом, але населення не готове сприймати непопулярні реформи. З іншого боку, Україна потребує серйозних фінансових вливань у свою економіку, особливо на тлі війни, яка відбувається на Сході держави. Історико-економічний спектр вивчення даного питання дає можливість розглянути, оцінити та намітити подальші кроки України у співпраці з МВФ.

Завдання і мета даного дослідження полягає у визначенні проблем та обґрунтуванні перспектив співробітництва України з Міжнародним валютним фондом в історико-економічному аспекті. У зв'язку з цим варто розглянути функції та цілі МВФ; історія співробітництва України з МВФ; проаналізувати динаміку співробітництва України та МВФ; дослідити проблематику співпраці МВФ та України; визначити основні тенденції розвитку МВФ та України; дати характеристику парадоксальним аспектам співробітництва МВФ з Україною.

Ступінь вивчення проблеми. Потрібно зауважити, що даній проблематиці, а саме співпраці України і МВФ в різні історичні періоди, присвячено чимало праць і публікацій. Сьогодні в науковій літературі Міжнародний валютний фонд визначають як наднаціональну організацію, хоча при цьому підкреслюють її особливість - діяльність Фонду поширюється лише у валютно-фінансовій сфері і обмежена положеннями Статей угоди МВФ [5, с. 108]. Зокрема, цікавість у розгляді історико-економічного аспекту співпраці України та МВФ, викликають наукові дослідження вітчизняних вчених-економістів І. І. Вербицької, В. П. Колосової, В. В. Ксендзук, А. С. Мариної, Н. І. Патики та інших.

Виклад основного матеріалу. Після виходу України зі складу СРСР перед державою постав ряд важливих проблем економічного і політичного характеру, які потребували негайного вирішення. Для розвитку економіки потрібні були кредити і саме тому Україна звернула свою увагу на розширення співробітництва з Міжнародним валютним фондом.

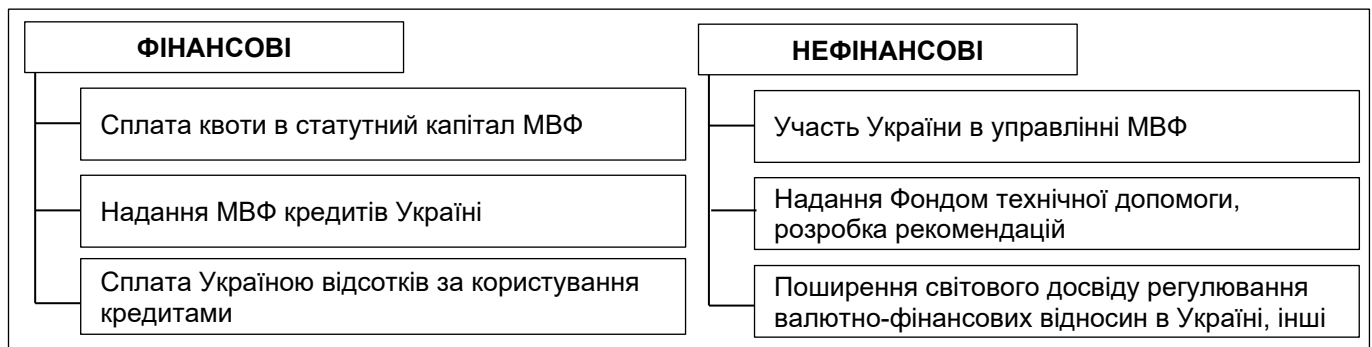
Україна стала членом Міжнародного валютного фонду 3 червня 1992 року на основі прийнятого Верховною Радою України Закону України «Про вступ України до Міжнародного валютного фонду, Міжнародного банку реконструкції та розвитку, Міжнародної фінансової корпорації, Міжнародної асоціації розвитку та Багатостороннього агентства по гарантіях інвестицій» [1].

Згідно з даним Законом України Кабінету Міністрів України були надані усі повноваження вирішувати питання вступу України до цих організацій та надано право одержувати кошти на будь-яку суму, що має бути сплачена або переведена в Україну внаслідок здійснення операцій відповідно до Статей угоди МВФ [5, с. 129]. Вступ України до Міжнародного валютного фонду відкрив значні можливості отримання ресурсів для структурної перебудови економіки і подальшого розвитку ринкових відносин, так як співробітництво з МВФ є позитивним сигналом для інших зовнішніх інвесторів.

Від розвитку відносин України з Міжнародним валютним фондом опосередковано залежить і готовність іноземних інвесторів не тільки вкладати кошти в розвиток економіки, а й купувати на українському ринку державні боргові зобов'язання, а це дає можливість уряду розмістити на зовнішньому ринку українські облігації, що значно поповнить державний бюджет. Беззаперечним є той факт, що співпраця України з Міжнародним валютним фондом відкриває шлях для вступу до інших міжнародних фінансових організацій.

Міжнародний валютний фонд здійснює співробітництво з Україною у фінансових та нефінансових формах [8, с. 660-667]. Як видно рисунку 1, кожна із форм співробітництва відносини України з Фондом мають свої характерні особливості. Так, до фінансових форм співробітництва, зокрема, належать:

- сплата квоти в статутний капітал Фонду;
- сплата квоти при винесенні рішення Фондом про збільшення квоти в статутному капіталі за ініціативою України;
- надання Фондом кредитів Україні для здійснення стабілізаційних програм та скорочення строків і масштабів дефіциту платіжного балансу [7, с. 255];
- сплата відсотків за користування кредитами та погашення основної суми кредиту.

Рисунок 1. Форми співробітництва України з МВФ (складено авторами).

До нефінансових форм співробітництва України з з Міжнародним валютним фондом належать:

- участь України в управлінні Міжнародним валютним фондом та прийнятті ним рішень; надання Україною статистичної інформації Фонду щодо основних макропоказників;
- надання Фондом технічної допомоги Україні, розробка рекомендацій, що стосуються макроекономічних і внутрішньогалузевих перетворень в Україні;
- поширення світового досвіду регулювання валютно-фінансових відносин на відносини всередині України;
- використання Україною спеціальних центрів навчання, організованих Фондом разом з іншими міжнародними фінансовими організаціями (Інститут економічного розвитку, Об'єднаний Віденський інститут та інші заклади) [3, с. 25].

Починаючи з 1994 року, Україна активно співпрацює з Міжнародним валютним фондом, використовуючи його фінансові і технічні ресурси з метою досягнення макроекономічної стабілізації та створення необхідних передумов для проведення економічних реформ. Таке співробітництво здійснювалось переважно в рамках реалізації 8 спільних програм – STF (системна трансформаційна позика), «Stand-By» (стабілізаційна позика), Механізм розширеного фінансування (позика на підтримку розвитку), попереджувальний «Stand-By» [11].

Діяльність Міжнародного валютного фонду ґрунтується на наданні кредитів в іноземній валюті країнам-членам для покриття дефіцитів платіжних балансів (тобто поповнення валютних резервів), а також підтримання макроекономічної стабілізації та структурної перебудови економіки (тобто для фінансування бюджетних витрат уряду) [4, с. 99].

Так, у співробітництві України з Міжнародним валютним фондом в межах мети співробітництва та кредитних програм науковці виділяють від трьох до шести етапів. Наприклад, А.С. Марина виокремила вісім етапів співробітництва, а саме [6, с. 14]:

- 1994-1995 роки – співпраця України з Міжнародним валютним фондом за програмою системної трансформаційної позики на суму 498,7 млн. СПЗ (763,1 млн. дол. США.), метою якої була підтримка платіжного балансу України;

- 1995-1998 роки - в рамках трьохрічних програм «Stand by» Україна отримала від Фонду кредити на загальну суму 1318,2 млн. СПЗ або 1,935 млн. дол. США. Головною метою цих кредитів була підтримка курсу національної валюти і фінансування дефіциту платіжного балансу України;

- 1998 – 2002 роки – Україна співпрацює з Фондом в рамках Програми розширеного фінансування (EFF), яка передбачала надання кредиту обсягом 2,6 млрд. дол. США. В рамках цієї Програми Україна отримала 1,193 млрд. СПЗ (1,591 млрд. дол. США), які були спрямовані на поповнення валютних резервів Національного банку України;

- 2002 – 2005 роки – співпраця на безкредитній основі в рамках річної програми «попереджувальний Stand by» - кредит в сумі, еквівалентній 411,6 млн. СПЗ (30% квоти України);

- 2005 – 2008 роки – співробітництво України з МВФ сконцентровано в сфері технічної допомоги. Цей підхід відповідав тезам, висловленим Президентом України: «В майбутнє – без боргів», які стверджували про необхідність поступового перенесення центру ваги в співробітництві з МВФ у площину безкредитних стосунків;

- 2008 – 2013 роки - Співробітництво за програмою «Stand by» загальним обсягом 802% від квоти України в МВФ, або 11 млрд. СПЗ (приблизно 16,4 млрд. дол. США), з яких 3 млрд. СПЗ були в терміновому порядку зараховані до золотовалютних резервів Національного банку України;

- 2014 - 2015 роки – надання Україні нової позики «Stand by» обсягом 16,5 млрд. дол. США (10,976 млрд. СПЗ). В рамках цієї програми Україна отримала два транші обсягом 3 млрд. дол. США (2,058 млрд. СПЗ) та 1,3 млрд. дол. США (914,7 млн. СПЗ), але влітку 2014 року макроекономічні показники, закладені в програму, були скореговані через розгортання в Україні масштабної економічної кризи на фоні воєнних дій на сході країни;

- 2015 – 2018 роки - чотирирічна програма Механізму розширеного Фінансування («Extended Fund Facility» – EFF) обсягом 17,5 млрд. дол. США для стабілізації економіки України та закладання підвалин для відновлення її зростання починаючи з 2016 року.

Вітчизняний вчений-економіст І. І. Вербицька розглядає десять етапів співпраці нашої держави з Міжнародним валютним фондом. Основні періоди стосунків України та МВФ вчена охарактеризувала наступним чином [2, с. 34]. (табл. 1).

Таблиця 1. Характеристика етапів співробітництва України з МВФ

Період, роки	Характеристика	Розмір фактичного фінансування програми
1992-1994 рр.	Прийняття та набрання чинності нормативно-правової бази для співпраці між Україною та МВФ.	-
1994-1995 рр.	Співпраця з МВФ за програмою системної трансформаційної позики для підтримки платіжного балансу України	0,8 млрд. дол. США
1995-1998 рр.	Співпраця в рамках трьох річних програм Stand by задля підтримки курсу національної валюти і фінансування дефіциту платіжного балансу України	1,9 млрд. дол. США
1998-2002 рр.	Співпраця з Фондом в рамках Програми розширеного фінансування (EFF-Extended Fund Facility) - кредит обсягом 2,6 млрд. дол. США задля поповнення валютних резервів НБУ	1,6 млрд. дол. США
2002-2005 рр.	Співпраця на безкредитній основі в рамках річної програми «попереджувальний стенд-бай», що надавала можливість отримати від МВФ зарезервованій кредит 411,6 млн. СПЗ (30% квоти України)	-
2005-2008 рр.	Співробітництво з МВФ у площині безкредитних стосунків, узгодження головних параметрів макроекономічної політики та поглиблення координації у сфері валютної політики.	-
2008-2010 рр.	Співробітництво з МВФ в рамках дворічної програми Stand by загальним обсягом 802% від квоти України у Фонді. Кошти спрямовувалися до золотовалютних резервів НБУ і Держбюджету	10,6 млрд. дол. США
2010-2014 рр.	Ухвалення нової програми Stand by на суму 15,1 млрд. дол. США на 2,5 роки, скасувавши попередню Угоду Stand by. Надання подальших траншів не відбулося через невиконання урядом України умов програми співробітництва з МВФ	3,39 млрд. дол. США
2014-2015 рр.	Ухвалення нової позики Stand by обсягом 16,5 млрд. дол. США, у 2014 р. макроекономічні показники, закладені в програму, було скореговані через економічну кризу на фоні російської агресії на сході	4,3 млрд. дол. США
2015-2019 рр.	Заміна діючої програми Stand by на нову чотирирічну програму Extended Fund Facility обсягом 17,5 млрд. дол. США на бюджетні потреби та на відновлення золотовалютних резервів НБУ	7,7 млрд. дол. США (01.01.2017 р.)

Джерело: складено авторами на основі [2, с. 34]

Як видно з інформації, наведеної в таблиці, отримання кредитів Україною розпочинається на другому етапі співробітництва нашої держави з Міжнародним валютним фондом. Протягом тривалого часу стосунки України і МВФ відбувалися на безкредитній основі.

Так, наприклад, у 2002-2005 роках Україна співпрацювала з Міжнародним валютним фондом на безкредитній основі в рамках річної програми «попереджувальний стенд-бай», що надавала можливість отримати від МВФ зарезервованій кредит 411,6 млн. СПЗ (30 % квоти України), в разі погіршення ситуації з платіжним балансом або валютними резервами країни.

В наступний період - 2005-2008 роки – також відбувалось співробітництво з МВФ у площині безкредитних стосунків, узгодження головних параметрів макроекономічної політики з тенденціями та прогнозами розвитку світової кон'юнктури, з динамікою і напрямками світових фінансових та інвестиційних потоків, а також поглиблення координації у сфері валютної політики.

Наприклад, у 2005-2008 роках співробітництво з МВФ у площині безкредитних стосунків, узгодження головних параметрів макроекономічної політики з тенденціями та прогнозами розвитку світової кон'юнктури, з динамікою і напрямками світових фінансових та інвестиційних потоків, а також поглиблення координації у сфері валютної політики. У 2008-2010 роках співробітництво України з Міжнародним валютним фондом відбувалось в рамках дворічної програми Stand by загальним обсягом 802 % від квоти України у Фонді в умовах кризи на світових фінансових ринках. Кошти спрямовувалися до золотовалютних резервів НБУ і Держбюджету.

Наступний етап – 2010-2014 роки. В цей період відбулося ухвалення Україною разом з МВФ нової спільної програми Stand by на загальну суму 10 млрд. СПЗ або 15,1 млрд. дол. США строком на 2,5 роки, скасувавши попередню Угоду Stand by (в т.ч. всі транші, які залишилися). Кошти спрямовувалися здебільшого до Держбюджету. Надання подальших траншів не відбулося через невиконання урядом України умов програми співробітництва з МВФ.

У 2014-2015 роки відбулося ухвалення нової позики Stand by обсягом 16,5 млрд. дол. США (10,976 млрд. СПЗ), але влітку 2014 року макроекономічні показники, закладені в програму, були значно скореговані через розгортання в Україні економічної кризи на фоні російської агресії на сході України.

Починаючи з 2015 року по наш час відбулася заміна діючої програми Stand by на нову чотирирічну програму Extended Fund Facility обсягом 17,5 млрд. дол. США, а кошти були спрямовані на нагальні бюджетні потреби та на відновлення золотовалютних резервів НБУ.

Отже, дослідження етапів співпраці України з Міжнародним валютним фондом доводить, що співпраця України з Фондом має пріоритетне значення порівняно із співробітництвом з іншими міжнародними фінансовими інституціями. Однак, така тривала співпраця має неоднозначні наслідки для вітчизняної фінансової системи. Надходження фінансових ресурсів від МВФ дає змогу підвищити рівень золотовалютних резервів центрального банку і задовольнити нагальні бюджетні потреби. Але, при цьому зростає залежність України від МВФ, що може мати негативні наслідки для вітчизняного економічного та політичного суверенітету.

На етапі співпраці у 2015-2018 рр. за програмою розширеного фінансування (EFF) передбачено надходження від Фонду кредитів на суму близько 17,5 млрд. дол. США, що відповідає 900 % квоти України [9].

Продовження плідної співпраці України і Міжнародного валютного фонду завжди залишалося актуальним питанням. Так, у 2018-2019 роках наша держава повинна була повернути зовнішніх кредитів і відсотків на суму понад 12 мільярдів доларів США. Водночас валютні резерви країни залишаються нижче прогнозованих МВФ: 18,6 млрд дол. США на кінець січня 2019 року замість 22,3 млрд. дол. США запланованих. Зокрема, в документах Єврокомісії зазначалося, що «під погашення боргу припадає на президентські і парламентські вибори 2019 року. В цьому контексті необхідно подальше поповнення міжнародних резервів України, і додаткова макрофінансова допомога Європейського Союзу могла б виявитися корисною». Міжнародний валютний фонд зробив оцінку необхідної фінансової допомоги Україні, яка становить 4,5 млрд. дол. США (на 2018- початок 2019 рр.), і готовий був продовжити співпрацю з Україною. Це підтвердив голова представництва МВФ в Україні Йоста Люнгман, який зазначив, що наша держава може розраховувати на четвертий перегляд програми кредитування. Для забезпечення виконання умов щодо надання позик Міжнародним валютним фондом, необхідно виконати вимоги Фонду [10]. Проте, в результаті зміни після виборів Президента України та Верховної Ради України така форма і перспектива співпраці стала проблематичною.

Безперечно, для Міжнародного валютного фонду вигідно стимулювати нашу економіку, сприяти приватизації, розвитку бізнесу, адже від неплатоспроможності України програє і Фонд. Тож для того, щоб продовжувати успішне співробітництво з Міжнародним валютним фондом Україні необхідно: продовжувати впровадження реформ прозорості економіки, приводити боротьбу з корупцією, процес приватизації, поглиблювати структурні реформи, розвивати на новому рівні банківську та фінансові сфери, використовувати ринкові методи для утримування курсу національної валюти, продовжувати звітувати перед Фондом.

Крім того, співпраця України з Міжнародним валютним фондом є індикатором для взаємовідносин з іншими міжнародними фінансовими організаціями та приватними зовнішніми інвесторами, інвестиції яких дуже необхідні для подальшого проведення економічних реформ у державі. Проведення в Україні економічних реформ більш швидкими темпами має дати можливість в подальшому працювати з Міжнародним валютним фондом та іншими міжнародними фінансовими організаціями без залучення від них коштів, а саме шляхом технічної допомоги та консультативної підтримки.

Висновки. Таким чином, з 1992 року Україна стала повноправним членом Міжнародного валютного фонду і з того моменту всі Угоди Фонду набирають чинності на території країни, а користуватися кредитними коштами фонду держава розпочала з 1994 року.

Протягом більше двадцяти років співробітництва, фінансова допомога Міжнародного валютного фонду надавалась Україні у вигляді кредитування: за Програмою системної трансформаційної позики (STF) для підтримки платіжного балансу; за програмою «Stand by» для підтримки курсу національної валюти і фінансування дефіциту платіжного балансу; за Програмою розширеного фінансування («Extended Fund Facility» – EFF) для сприяння економічній стабілізації.

Україну та Міжнародний валютний фонд об'єднують роки тісної співпраці, впродовж яких Фонд надає країні довгострокові, порівняно дешеві кредити, які сприяють вирішенню проблем платіжного балансу, з вимогою виконання встановлених умов. Проте, Україна жодного разу не виконала повністю всі вимоги Міжнародного валютного фонду в повному обсязі, що обумовлює певні труднощі у співпраці. Парадоксальність ситуації полягає в тому, що на розвиток національної економіки можуть негативно впливати як масштабна співпраця з Фондом, так і розрив відносин з ним. Відмова від нових запозичень може негативно вплинути на національній економіці, а виділення чергового кредиту під підвищення тарифів на газ і скорочення соціальних витрат спричинить хвилювання серед громадян і сприятиме посиленню соціальної напруженості. Тому на думку окремих фахівців, основним перспективним напрямом взаємовідносин України з Міжнародним валютним фондом може бути надання технічної, інформаційної і консультативної допомоги з боку Фонду в напрямку всебічного реформування соціально-економічної політики. Та разом із тим в умовах війни з Російською Федерацією, що призвело до втрати економічно-важливих територій Україна потребує нових фінансових впливань для підтримки економіки.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про вступ України до Міжнародного валютного фонду, Міжнародного банку реконструкції та розвитку, Міжнародної фінансової корпорації, Міжнародної асоціації розвитку та Багатостороннього агентства по гарантіях інвестицій» № 2402-XII від 03.06.1992 р. Відомості Верховної Ради України. 1992. № 33. Ст. 474.
2. Вербіцька І. І. Моніторинг співпраці України з Міжнародним валютним фондом. Глобальні та національні проблеми економіки. 2017. Вип. 16. С. 33-37.
3. Колосова В. П. Кредитування економіки України міжнародними фінансовими інститутами. Фінанси України. 2000. № 2. С. 22-26.
4. Ксендзук В. В. Аналіз діяльності Міжнародного валютного фонду в умовах глобалізаційних економічних процесів. Вісник Житомирського державного технологічного університету. Серія «Економічні науки». 2016. № 2. С. 98-105.
5. Лабунська А. В. Правовий статус Міжнародного валютного фонду та співробітництво з Україною : дис... канд. юрид. наук: 12.00.01. Київ, 2015. 198 с.
6. Марина А. С. Міжнародний валютний фонд і Україна : історія співробітництва та сучасний стан відносин. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство. 2016. Вип. 8. Ч. 2. С. 12-15.
7. Міжнародні організації. Навчальний посібник. За ред. О. С. Кучика. 2-е вид. Київ : Знання, 2007. 749 с.
8. Патица Н. І. Міжнародні валютно-кредитні відносини : навч. посібник. Київ : Знання, 2012. 566 с.
9. Винник Т., Івашко Г. Етапи співпраці України з Міжнародним валютним фондом. URL : http://elartu.tntu.edu.ua/bitstream/lib/21219/2/SEIED_2017_Vynnyk_T-Stages_of_cooperation_Ukraine_156-158.pdf
10. Мільярд від Єврокомісії: що від України вимагають взамін. URL : <https://ukr.segodaya.ua/economics/enews/milliard-ot-evrokomissii-cho-ot-nas-trebuyut-vzamen-1121688.html>
11. Співробітництво України з міжнародними фінансовими інституціями. Міжнародний валютний фонд. URL : <http://nato.mfa.gov.ua/ua/about-ukraine/economic-cooperation/ifo-projects>

References

1. Zakon Ukrayiny «Pro vstup Ukrayiny do Mizhnarodnogo valyutnogo fondu, Mizhnarodnogo banku rekonstruktsiyi ta rozvytku, Mizhnarodnoyi finansovoyi korporatsiyi, Mizhnarodnoyi asotsiatsiyi rozvytku ta Bahatostoronn'oho ahent-stva po harantiyakh investytsiy» № 2402-KHII vid 03.06.1992 r. [Law of Ukraine «On Ukraine's Accession to the International Monetary Fund, International Bank for Reconstruction and Development, International Finance Corporation, International Development Association and Multilateral Investment Guarantee Agency»] Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrayiny. 1992. № 33. St. 474. [Ukr.]
2. Verbits'ka, I. I. (2017). Monitorynh spivpratsi Ukrayiny z Mizhnarodnym valyutnym fondom [Monitoring of Ukraine's cooperation with the International Monetary Fund]. Hlobal'ni ta natsional'ni problemy ekonomiky, 16. 33-37. [Ukr.]
3. Kolosova, V. P. (2000). Kredytuvannya ekonomiky Ukrayiny mizhnarodnyimi finansovymy instytutamy [Lending to the Ukrainian economy by international financial institutions]. Finansy Ukrayiny, 2. 22-26. [Ukr.]
4. Ksendzuk, V. V. (2016). Analiz diyal'nosti Mizhnarodnogo valyutnogo fondu v umovakh hlobalizatsiynykh ekonomichnykh protsesiv [Analysis of the International Monetary Fund's activity in the conditions of globalization economic processes]. Visnyk Zhytomyr's'koho derzhavnogo tekhnolohichnogo universytetu. Seriya «Ekonomichni nauky», 2. 98-105. [Ukr.]

5. Labuns'ka, A. V. (2015). *Pravovyy status Mizhnarodnoho valyutnoho fondu ta spivrobitnytstvo z Ukrayinoyu* [Legal status of the International Monetary Fund and cooperation with Ukraine] : dys... kand. yuryd. nauk: 12.00.01. K, 198 s. [Ukr.]
6. Maryna, A. S. (2016). *Mizhnarodnyy valyutnyy fond i Ukrayina : istoriya spivrobitnytstva ta suchasnyy stan vidnosyn* [International Monetary Fund and Ukraine: history of cooperation and current state of relations]. *Naukovyy visnyk Uzhhorods'koho natsional'noho universytetu. Seriya: Mizhnarodni ekonomichni vidnosyny ta svitove hospodarstvo*, 8/2. 12-15. [Ukr.]
7. *Mizhnarodni orhanizatsiyi* [International organizations]. *Navchal'nyy posibnyk. Za red. O. S. Kuchyka. 2-e vyd. K.: Znannya, 2007. 749 s. [Ukr.]*
8. Palyka, N. I. (2012). *Mizhnarodni valyutno-kredytni vidnosyny* [International monetary relations] : navch. posibnyk. K. : Znannya, 566 s. [Ukr.]
9. Vynnyk, T. and Ivashko, H. *Etapy spivpratsi Ukrayiny z Mizhnarodnym valyutnym fondom* [Stages of cooperation of Ukraine with the International Monetary Fund]. URL : http://elartu.tntu.edu.ua/bitstream/lib/21219/2/SEIED_2017_Vynnyk_T-Stages_of_cooperation_Ukraine_156-158.pdf [Ukr.]
10. *Mil'yard vid Yevrokomisiyi: shcho vid Ukrayiny vymahayut' vzamin* [Billion from the European Commission: what is required of Ukraine in return]. URL : <https://ukr.segodnya.ua/economics/enews/milliard-ot-evrokomissii-cto-ot-nas-trebuyut-vzamen-1121688.html> [Ukr.]
11. *Spivrobitnytstvo Ukrayiny z mizhnarodnyimi finansovymi instytutami. Mizhnarodnyy valyutnyy fond* [Cooperation of Ukraine with international financial institutions. International Monetary Fund]. URL : <http://nato.mfa.gov.ua/ua/about-ukraine/economic-cooperation/ifo-projects> [Ukr.]

ДАНИ ПРО АВТОРІВ

Студинський Володимир Аркадійович, кандидат економічних наук, доктор історичних наук, професор кафедри міжнародного менеджменту, Київський національний торговельно-економічний університет а/с 123, м. Київ, 03191, Україна e-mail: studzinskiw@bigmir.net
Рощкар Карина Мар'янівна, студентка 4-го курсу факультету «Міжнародної торгівлі та права», спеціальності «Міжнародні економічні відносини» Київського національного торговельно-економічного університету, вул. Киото, 19, м. Київ, Україна e-mail: roshkar@mail.ua

ДАНИЕ ОБ АВТОРАХ

Студинский Владимир Аркадьевич, кандидат экономических наук, доктор исторических наук, профессор кафедры международного менеджмента, Киевский Национальный торгово-экономический университет а/я 123, г. Киев, 03191, Украина e-mail: studzinskiw@bigmir.net
Рощкар Карина Марьяновна, студентка 4-го курса факультета «Международной торговли и права», специальности «Международные экономические отношения» Киевского национального торгово-экономического университета, ул. Киото, 19, г. Киев, Украина e-mail: roshkar@mail.ua

DATA ABOUT THE AUTHORS

Studinski Volodymyr, Ph.D. in Economical Science, D. in Historical Science, Professor, Kiev National Trade and Economic University Box 123, Kiev, 03191, Ukraine e-mail: studzinskiw@bigmir.net
Roshkar Karina, student of the 4 thd course of the faculty «International trade and law», speciality «International economic relations», Kiev National Trade and Economic University st. Kyoto, 19, Kiev, Ukraine e-mail: roshkar@mail.ua